Blogi

Syyskuun talouskatsaus: Suomen talous kasvaa, vienti kirittää investointeja

Suomen talous | 01.09.2017

Suomen talouden kasvu kiihtyy vuonna 2017. Investoinnit ja vienti piristyvät, mikä laajentaa kasvua ja luo perustaa myös tulevalle kasvulle. Kestävä ja tasapainoinen kasvu vaatii kuitenkin, että velkaantuminen pysähtyisi, rakenteellinen työttömyys pienentyisi ja tuottavuuskasvu nopeutuisi. Tällä hetkellä Suomessa sekä kotitalouksien että julkisen talouden velka kasvaa.

Tasapainoiseen talouskasvuun vielä matkaa

Suomen talouskasvu on vahvistunut jo parin vuoden ajan. Indikaattorien mukaan kehitys jatkuu hyvänä myös vuoden 2017 jälkimmäisellä puoliskolla. Kasvun rakenne on vähitellen tervehtymässä investointien ja viennin vetämänä. Investoinnit ovat olleet voimakkaassa kasvussa jo pidemmän aikaa, ja vienti on piristynyt selvästi.

Kestävän ja tasapainoisen kasvun tunnusmerkit eivät kuitenkaan vielä täyty. Jotta talouskasvun edellytyksiä voitaisiin vahvistaa pidemmällä aikavälillä, olisi ennen kaikkea velkaantuminen pysäytettävä. Lisäksi pitkän aikavälin kasvunäkymiä vaimentaa edelleen työvoiman ja väestön sekä tuottavuuden pitkän aikavälin heikot kasvutrendit.

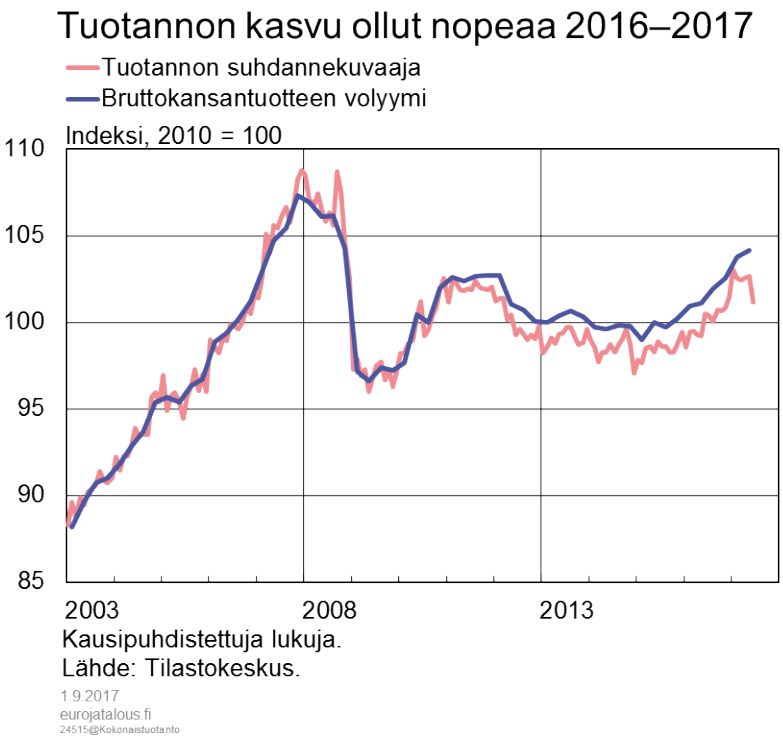
Tällä hetkellä sekä kotitaloudet että julkinen talous velkaantuvat Suomessa voimakkaasti. Suomi on viime vuosina velkaantunut myös ulkomaille, joskin tilanne on tämän suhteen hieman parantunut alkuvuoden aikana.

Avainasemassa ovat myös rakenteellisen työttömyyden pienentäminen sekä tuottavuuden kasvun ja kustannuskilpailukyvyn vahvistaminen.

Kasvu kiihtyi 1,9 prosenttiin vuonna 2016

Tilastokeskuksen heinäkuussa julkaisema kansantalouden tilinpito tarkensi vuoden 2016 kasvua selvästi aiemmin arvioitua suotuisammaksi. Suomen talouden kasvu kiihtyi 1,9 prosenttiin. Bruttokansantuotteen kasvu tarkentui siis puoli prosenttiyksikköä ylöspäin suhteessa maaliskuussa julkaistuun ennakkotietoon.

Kuvio 1.

Vuoden 2016 kasvu perustui edelleen kotimaiseen kysyntään. Kotitalouksien lisääntynyt kulutus nosti yksityisen kulutuksen volyymin kasvun 1,8 prosenttiin. Samalla kotitalouksien velkaantuminen syveni, kun säästämisaste painui lisääntyneen kulutuksen myötä -0,9 prosenttiin.

Tuotantomahdollisuuksien kannalta myönteistä on, että investoinnit lisääntyivät voimakkaasti. Yksityiset investoinnit kasvoivat 7,9 % sekä rakentamisen että kone-, laite- ja kuljetusinvestointien vetämänä.

Kasvu alkoi vähitellen laajentua myös vientiin, joka kohosi 1,3 prosenttiin vuonna 2016. Nettovienti säilyi kuitenkin heikkona, kun vahva kotimainen kysyntä nosti tuonnin volyymin 4,4 prosenttiin. Taloustilanteen vahvistuminen heijastui myös yritysten voittoihin ja toimintaylijäämän kasvu kiihtyi 3 prosenttiin. Kasvuperintö[1] vuodelle 2017 säilyi kuitenkin aiemmin arvioidun suuruisena ja oli 0,9 %.

Tuotannon kasvu jatkui

Tilastokeskus arvioi kausitasoitetun bruttokansantuotteen kasvaneen vuoden 2017 toisella neljänneksellä 0,4 prosenttia edellisestä vuosineljänneksestä. Sen sijaan edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna talouskasvua kertyi 3,0 prosenttia. Vastaavat vuoden 2017 ensimmäisen neljänneksen tarkennetut kasvuprosentit olivat 1,2 % edelliseen neljännekseen ja

3,0 % vuotta aiemmasta.

Viennin volyymi pysytteli likimain ensimmäisen neljänneksen tasolla, mutta kasvoi lähes 8 % vuoden takaisesta. Sekä tavaroiden että palveluiden vienti kasvoivat vuoden aikana voimakkaasti. Tuonti sen sijaan kasvoi vuoden alkuun verrattuna, mutta vuosikasvu jäi selvästi vientiä pienemmäksi.

Yksityiset investoinnit olivat reippaassa kasvussa myös toisella neljänneksellä. Koko kiinteän pääoman bruttomuodostus kasvoi 3 % edellisestä neljänneksestä ja 11 % vuoden takaiseen suhteutettuna. Yksityiset investoinnit kasvoivat lähes 13 % vuodentakaisetta. Kovassa kasvussa olivat sekä rakentaminen että kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestoinnit.

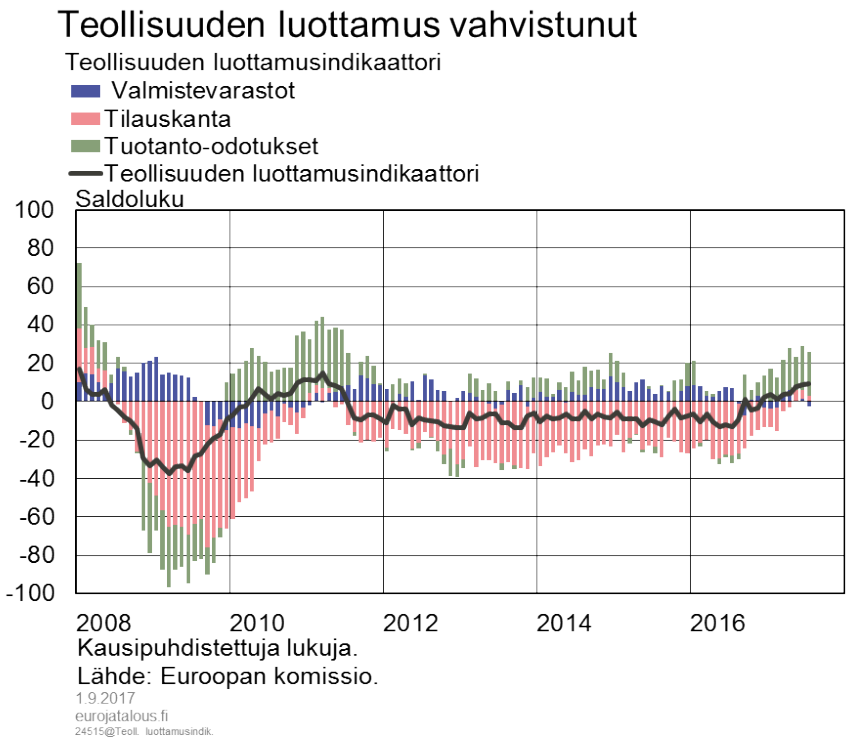
Kaupan indikaattorien suotuisa kehitys alkuvuoden aikana on ennakoinut myös yksityisen kulutuksen tuntuvaa kasvua. Kulutus kasvoi runsaan 1 prosentin vauhtia toisella neljänneksellä suhteessa edelliseen neljännekseen ja vuoden aikana kasvua kertyi 2,6 %.

Teollisuuden tuotanto oli 4 % korkeammalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Sen sijaan vuoden 2017 ensimmäiseen neljännekseen verrattuna tuotanto hieman laski. Teollisuuden toimialojen kasvu on ollut vuoden aikana laaja-alaista.

Vuoden 2017 toisen neljänneksen tilinpito antoi siis selvästi suotuisamman kuvan taloudesta kuin elokuussa julkaistu tuotannon suhdannekuvaaja.

Työllisten määrä pysytteli likimain vuoden alun tasolla, mutta vuoden takaiseen verrattuna työllisiä oli 0,7 % enemmän. Tehtyjen työtuntien määrä hieman väheni. Sen sijaan nimellinen palkkasumma oli reippaassa kasvussa huhti–kesäkuussa. Kasvua kertyi 0,8 % edelliseen neljännekseen ja 3 % vuotta aiempaan verrattuna.

Kuvio 2.

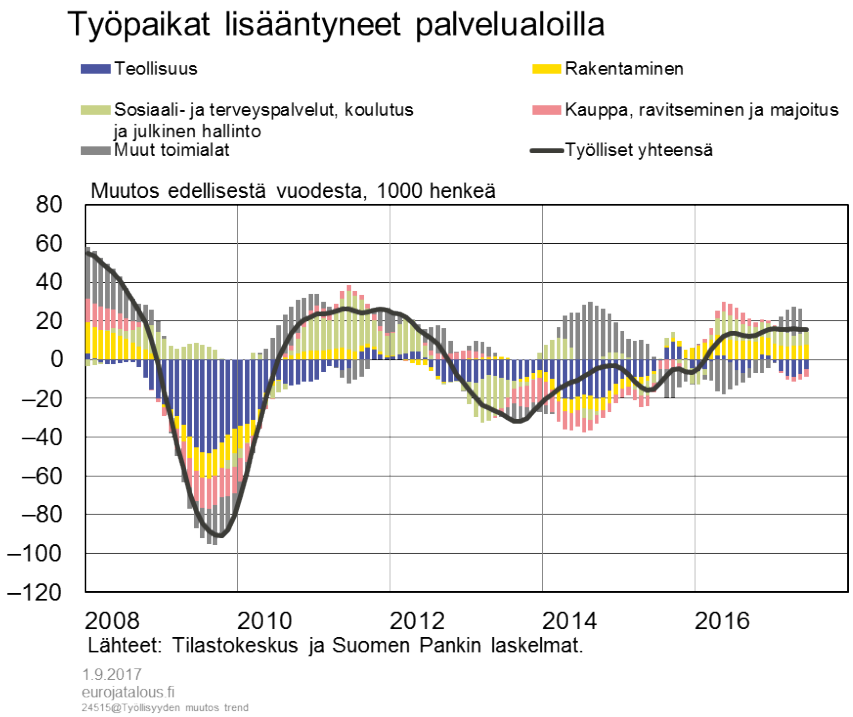

Teollisuuden näkymät vahvistuneet

Teollisuuden näkymät ovat kaiken kaikkiaan säilyneet hyvinä ja jopa parantuneet. Luottamus on vahvistunut pitkästä aikaa keskimääräistä paremmaksi, ja teollisuuden kapasiteetin käyttöasteet ovat olleet korkealla tasolla jo pidempään.

Viimeaikainen kehitys ja tehdyt investoinnit viittaavat siihen, että suotuisa tilanne jatkuu myös loppuvuonna. Teollisuuden tulevaa tuotantoa ennakoivat uudet tilaukset ovatkin kohonneet selvästi vuoden aikana. Erityisesti metalliteollisuuden suuret tilaukset ovat kasvaneet muun muassa suurien yksittäisten alustilausten myötä. Myös teollisuuden liikevaihto on voimakkaassa kasvussa sekä viennin että kotimaan myynnin osalta.

Teollisuuden tuotanto on alkuvuonna kasvanut lähes kaikilla päätoimialoilla. Kemianteollisuudessa trendi on selvästi ylöspäin, ja pitkään jatkunut sähkö- ja elektroniikkateollisuuden alasuuntainen kehitys on taittunut. Metalliteollisuuden tuotanto on puolestaan kasvanut jo vuoden 2015 puolivälistä lähtien. Vain metsä- ja paperiteollisuuden kehitys poikkeaa hieman yleisestä kehityksestä, mutta tehtyjen investointien valmistuminen ennakoi tuotannon kasvavan loppuvuonna.

Kuvio 3.

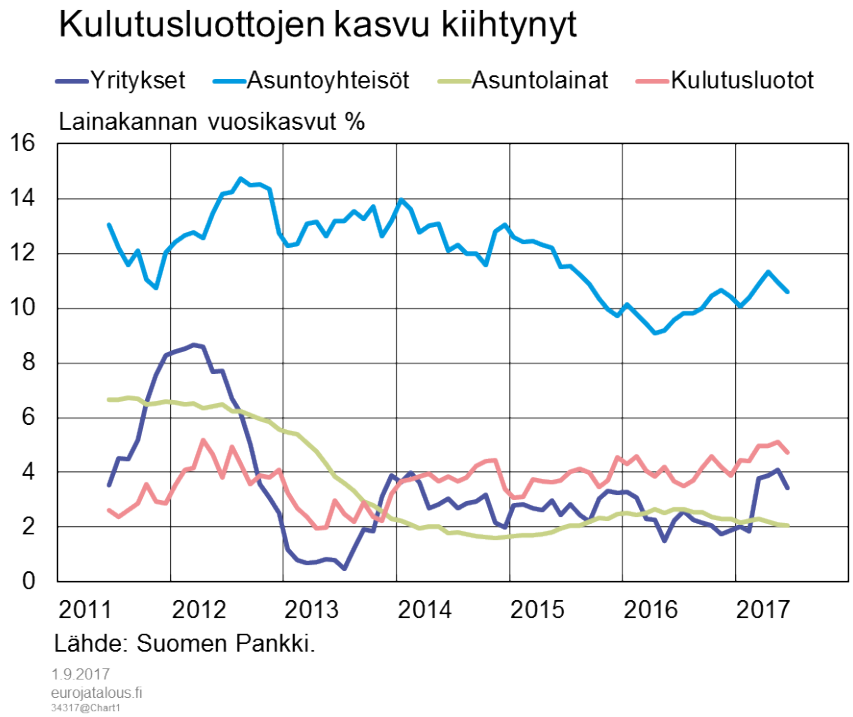

Hyvä teollisuuden vire on näkynyt myös viennissä. Viennin kasvu on ollut laaja-alaista ja tammi–kesäkuun yhteenlaskettu tavaraviennin arvo nousi 15 prosenttia vuoden 2016 vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Myös tavaraviennin volyymi on ollut kevään aikana voimakkaassa kasvussa, osin suurten tilaustoimitusten myötä. Tavaraviennin kasvu on näkynyt myös palveluiden viennin piristymisenä. Palveluiden viennin kasvu kiihtyi vuoden 2017 toisella neljänneksellä runsaaseen 9 prosenttiin vuotta aiempaan verrattuna, kun taas vastaava kasvu ensimmäisellä neljänneksellä oli 4 % .

Vahva kotimainen kysyntä ja teollisuuden käyttämät tuontipanokset ovat nostaneet myös tuontia. Tavaroiden tuonnin kasvu on kuitenkin jäänyt pienemmäksi kuin viennin kasvu.

Viennin kasvu on lisäksi ollut alueellisesti laaja-alaista. Tavaravienti on alkuvuonna kasvanut voimakkaasti sekä euroalueelle että euroalueen ulkopuolelle. Myös vienti Venäjälle on kasvanut.

Viennin kasvusta huolimatta Suomi on viime vuosina velkaantunut voimakkaasti ulkomaille. Vaihtotaseen suhteen tilanne on viimein alkanut vähitellen parantua kuluvan vuoden aikana, mutta kauppatase on pysytellyt sitkeästi alijäämäisenä.

Kuvio 4.

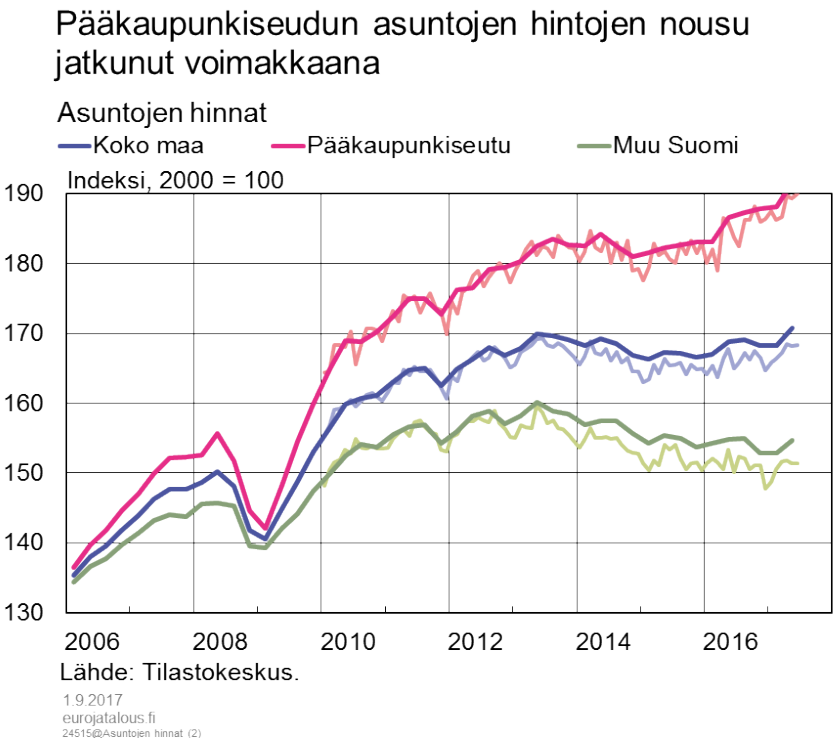

Investoinnit lisäävät tuotantomahdollisuuksia ja vientiä

Tuotannollisten investointien tuntuva kasvu nostaa ennen pitkää koko talouden investointiastetta ja pääomakantaa, mikä lisää talouden tuotantomahdollisuuksia tulevaisuudessa. Investointien merkittävä ja pidempään jatkuva kasvu luo vähitellen perustaa kestävälle ja tasapainoiselle kasvulle samalla, kun talouden tuotantorakenne ja viennin kasvun edellytykset vahvistuvat. Tuotannollisten investointien kasvu luo myös pohjaa tuottavuuden kasvulle. Tuotannon laajeneminen ja tuotantorakenteen uudistuminen ovat keskeisiä edellytyksiä kestävälle viennin kasvulle.

Teollisuuden investointiaste on ollut tuntuvassa nousussa jo vuodesta 2015 lähtien. Erityisesti teollisuuden kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestoinnit ovat kasvaneet nopeasti. Vuonna 2016 kasvua kertyi runsaat 10 %.

Kuvio 5.

Rakentaminen on edelleen kasvanut voimakkaasti, eikä selvää hidastumista ole vielä havaittavissa. Vaikka myönnettyjen rakennuslupien kokonaismäärä vähenikin vuoden 2017 toisella neljänneksellä vuotta aiempaan verrattuna, kasvoi asuinrakentamisen lupamäärä edelleen voimakkaasti. Kerrostaloille myönnetyt luvat kohosivat kaikkien aikojen ennätykseen toisen neljänneksen aikana. Aloitukset kasvavat edelleen nopeasti, mikä ennakoi rakentamisen jatkuvan vilkkaana myös loppuvuonna ja ensi vuoden alkupuolella. Vilkkaan asuinrakentamisen lisäksi kasvussa ovat olleet teollisuusrakentaminen ja toimitilarakentaminen.

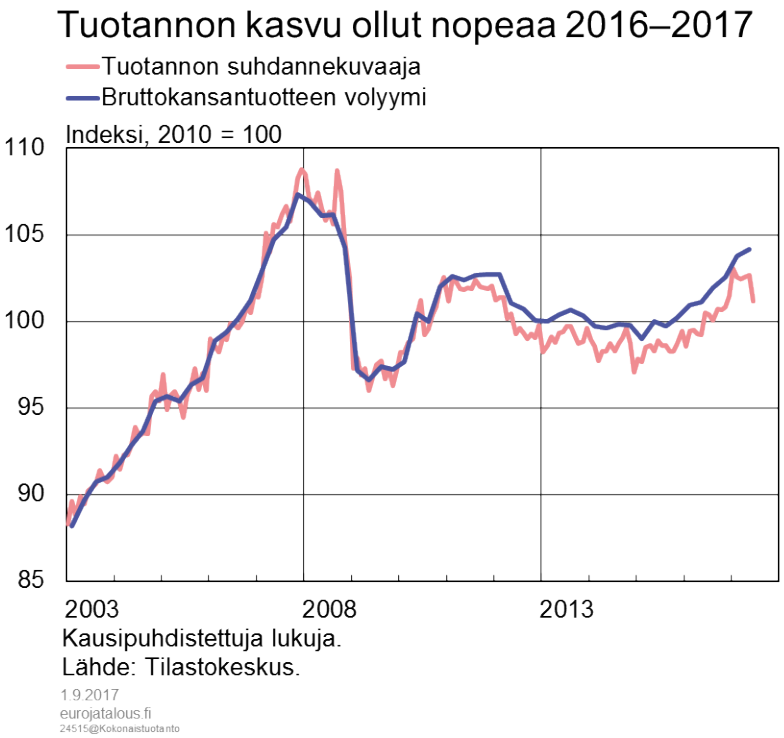
Investointikysynnän kasvua on tukenut suotuisa kansainvälinen talouskehitys ja kevyt rahapolitiikka samalla, kun kotimainen kustannuskehitys on hidastunut. Investointitavaroiden kysynnän voimistuminen maailmalla ja euroalueen suotuisa kehitys parantavat Suomen vientimahdollisuuksia. Lisäksi maailmankaupan kasvu on ollut reipasta alkuvuonna, mikä myös tukee Suomen vientikysyntää. Niin ikään Suomelle tärkeä Venäjän talous on alkanut hitaasti kasvaa. Keskeinen tekijä on myös kotimainen kustannustaso. Kun työtunnin hinta on alkanut selvästi laskea muihin EU-maihin nähden, vahvistuu yksikkötyökustannuksilla mitattu kustannuskilpailukyky. Edellytykset kasvun jatkumiselle ovatkin pysytelleet hyvänä.

Teollisuuden avoimet työpaikat kasvaneet

Työllisyyden paraneminen on jatkunut vuoden 2017 ensimmäisellä puoliskolla. Työllisiä oli

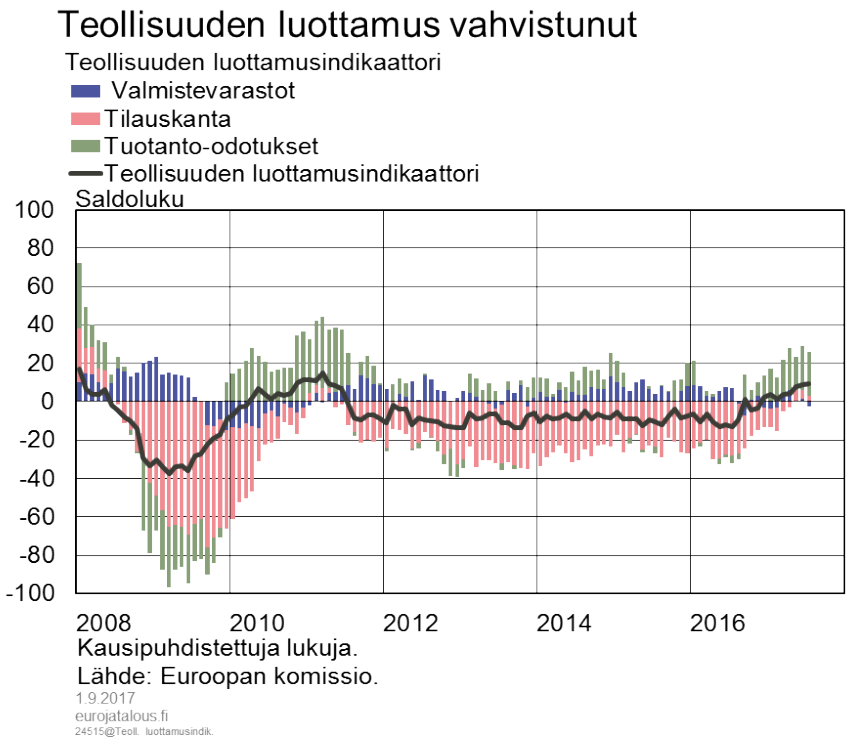
heinäkuussa 31 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyysasteen trendi pienentyi pitkästä aikaa heinäkuussa, jolloin se oli 8,6 %. Heinäkuun havaintoa lukuun ottamatta trendi on pysytellyt viime vuoden syksystä lähtien sitkeästi paikallaan. Yksi keskeinen selitys työttömyyden hitaaseen laskuun voi olla siirtyminen työvoiman ulkopuolelta takaisin työttömäksi. Joka tapauksessa sekä pitkäaikaistyöttömyys että piilotyöttömyys ovat laskeneet vuoden aikana selvästi. Työllisyys on parantunut ensisijaisesti palveluissa ja rakentamisessa.

Kuvio 6.

Huolimatta teollisuuden parantuneista näkymistä, teollisuuden työpaikat ovat edelleen vähentyneet alkuvuonna, joskin vähemmän kuin aikaisempina vuosina. Myös työtuntien määrä on teollisuudessa vähentynyt. Vuonna 2016 tehdasteollisuuden työlliset vähenivät noin 5 000 henkilöllä ja tehdyt työtunnit 1,3 %. Samaan aikaan avoimien työpaikkojen määrä on teollisuudessa ja myös koko taloudessa kasvanut tuntuvasti. Työllisyyden varsin hidas paraneminen ja samanaikainen avoimien työpaikkojen määrän kasvu voi viitata työmarkkinoilla olevien kitkojen hidastavan merkittävästi uusien työpaikkojen syntymistä.

Kuvio 7.

Teollisuuden työpaikkojen menetys voi selittyä usealla eri tekijällä. Kone- ja laiteinvestoinnit tavallisesti lisäävät automaatiota ja tuottavuutta, jonka seurauksena tarvitaan vähemmän työntekijöitä. Myös toimintojen ulkoistaminen teollisuuden ulkopuolelle voi vähentää toimialan työllisyyttä. Kolmas keskeinen tekijä on eläköityminen ja tilalle palkattavan ammattitaitoisen työvoiman puute. Ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden ongelma voi puolestaan johtua esimerkiksi haluttomuudesta siirtyä työn perässä paikkakunnalta toiselle, vanhentuneena osaamisena tai vääränlaisena koulutuksena.

Kotitaloudet velkaantuvat

Yksityisen kulutuksen kasvu on jatkunut ripeänä alkuvuonna. Kuluttajien luottamus on kohonnut ja usko Suomen talouteen on noussut korkeimmilleen seitsemään vuoteen. Myös odotukset omasta taloudesta ovat pysytelleet myönteisinä. Työttömyyden uskotaan edelleen vähentyvän ja ajankohtaa pidetään otollisena lainanotolle.

Yleisen taloustilanteen ja luottamuksen vahvistuminen on heijastunut kauppaan, jonka myynti on kasvanut reippaasti kevään aikana. Sekä vähittäiskauppa että autokauppa on käynyt vilkkaana. Kulutuksen kasvu on suuntautunut erityisesti kestäviin kulutustavaroihin ja palveluihin. Vähittäiskaupan indikaattorit viittaavat kulutuksen jatkuvan ripeänä myös toisella neljänneksellä. Lisäksi palvelualojen ja vähittäiskaupan luottamus on alkuvuoden aikana noussut voimakkaasti.

Nopeasti kasvanut kotitalouksien kulutus on näkynyt kuluttajien velkaantumisena. Vaikka palkkasumma on kasvanut ripeästi yksityisellä sektorilla työllisyyden kohoamisen myötä, ei tulojen lisääntyminen ole näkynyt säästämisasteessa, joka heikkeni edelleen ensimmäisellä neljänneksellä -2,3 prosenttiin. Koko talouden palkkasumman kasvua puolestaan vaimensi kilpailukykysopimus, joka laski julkisten toimialojen palkkasummaa kesäkuussa runsaat 5 %.

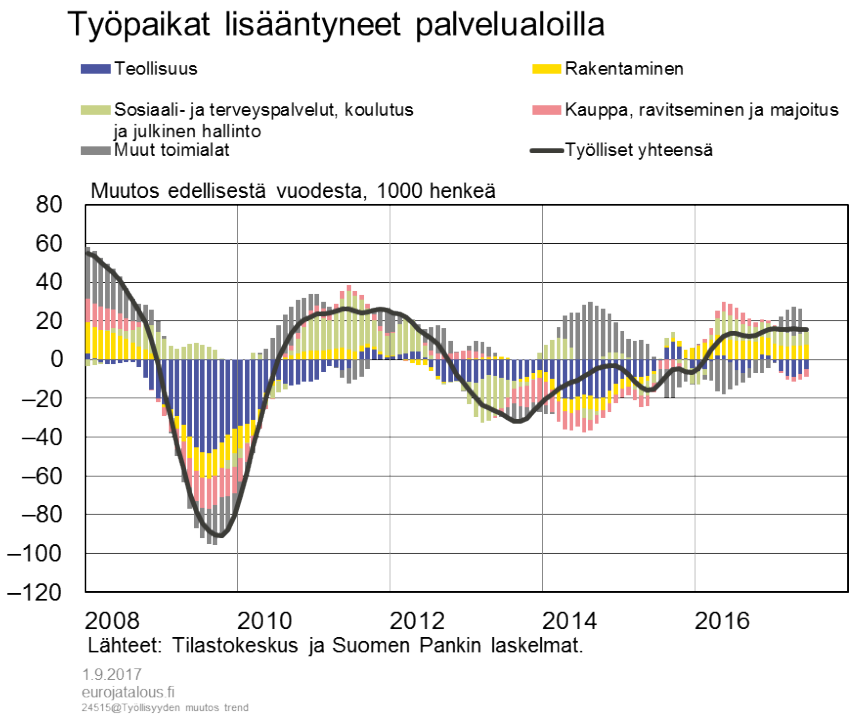
Kulutusluottojen kasvu kiihtynyt

Suomen luottolaitosten suomalaisille kotitalouksille myöntämien lainojen kanta oli 124,3 mrd. euroa kesäkuussa 2017. Kotitalouksien lainakanta jatkoi kasvuaan, mutta kasvuvauhti hidastui vuoden takaisesta 2,3 prosenttiin. Suomessa kotitalouksien lainakannan kasvuvauhti on ollut lähes koko 2000-luvun euroaluetta nopeampaa, mutta toukokuussa 2017 euroalueen kotitalouksien lainakannan kasvuvauhti ohitti Suomen.

Suomessa kotitalouksien yhteenlasketun lainakannan kasvuvauhtia on osaltaan hillinnyt maltillinen asuntolainakannan kasvuvauhti. Vaikka uusien asuntolainojen nostot ovat vilkastuneet vuoden 2017 aikana verrattuna edeltäviin vuosiin, ei tämä kuitenkaan ole kiihdyttänyt asuntolainakannan kasvuvauhtia. Tätä selittävät osaltaan lainanlyhennykset, jotka ovat kasvaneet. Asuntolainat kattavat noin 75 % kaikista suomalaisten luottolaitosten kotitalouksille myöntämistä lainoista.

Kulutusluottojen kasvuvauhti on kiihtynyt vuonna 2017. Kesäkuussa kasvuvauhti (sis. tili- ja korttiluotot) hidastui hienoisesti toukokuusta ja oli 4,7 %. Ilman tili- ja korttiluottoja kasvuluvut ovat merkittävästi suurempia ja silloin kulutusluottokannan kasvuvauhti oli 7,4 % kesäkuussa 2017.

Kuvio 8.

Asuntoyhteisöjen lainakanta oli kesäkuussa 27,1 mrd. euroa ja lainakannan kasvuvauhti hidastui hieman toukokuusta ollen 10,6 %. Asuntoyhteisöjen lainakannan keskikorko on laskenut tasaisesti viime vuosien ajan ja oli kesäkuussa 1,05 %.

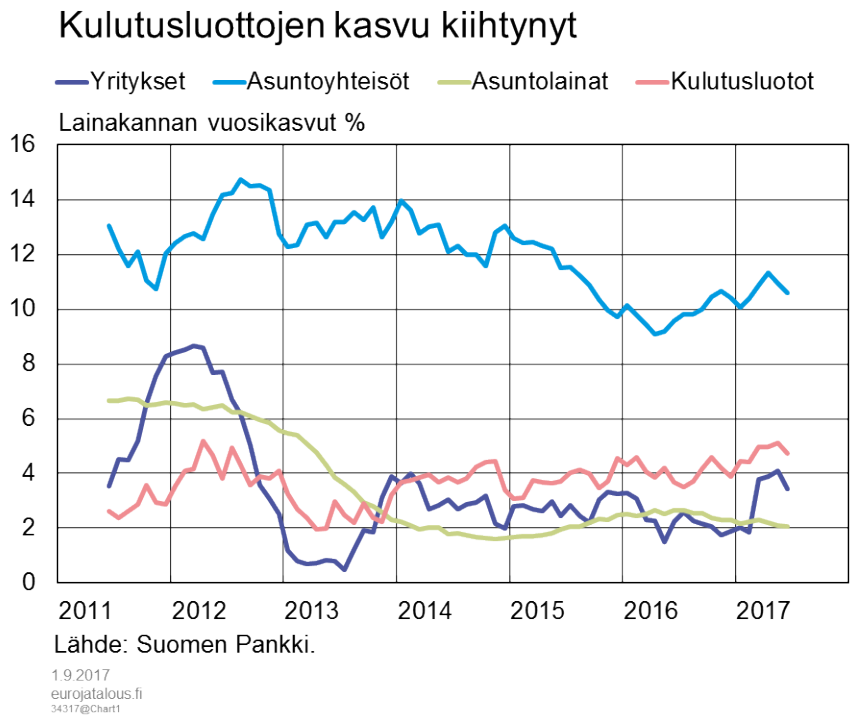
Suomalaisten yritysten lainakanta oli kesäkuussa 51,9 mrd. euroa, jossa se on pysynyt viimeisen kolmen kuukauden ajan. Lainakannan vuosikasvu oli kesäkuussa kuitenkin 3,4 % ja näin ollen hieman reippaampaa kuin samaan aikaan vuosi sitten. Uusia yrityslainoja nostettiin kesäkuussa 1,8 mrd. euron edestä, mikä on enemmän kuin vuoden aiempina kuukausina. Kesäkuun 2017 nostot olivat kuitenkin pienemmät kuin mitä ne olivat kahden edellisvuoden kesäkuussa. Yritysten uusien lainojen marginaali on laskenut alkuvuoden aikana 1,3 prosenttiin, ja se on nyt alimmalla tasolla kuuteen vuoteen.

Hintojen nousu hidastunut

Yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattu inflaatio on hidastunut alkuvuonna. Kun helmikuussa hinnat nousivat 1,1 %, heinäkuuhun mennessä inflaatio hidastui 0,6 prosenttiin. Energian hintojen nousua vaimentaa erityisesti raaka-öljyn hintojen nousun tasaantuminen. Suomen inflaatio oli heinäkuussa 0,7 prosenttiyksikköä hitaampaa kuin euroalueella keskimäärin. Vaikka palveluiden hintojen nousu on selvästi hidastunut vuoden 2017 alusta lähtien, on se edelleen merkittävin kuluttajahintoja nostanut tekijä. Palveluiden hintojen nousua on viime

vuosina kiihdyttänyt erityisesti vuokrien nousu, vuokrat ovat kallistuneet 3–4 % vuosittain. Palveluiden inflaatiota vuoden 2017 alussa hidasti hallinnollisten maksujen korotusten poistuminen vuosi-inflaation laskennasta.

Kuvio 9.

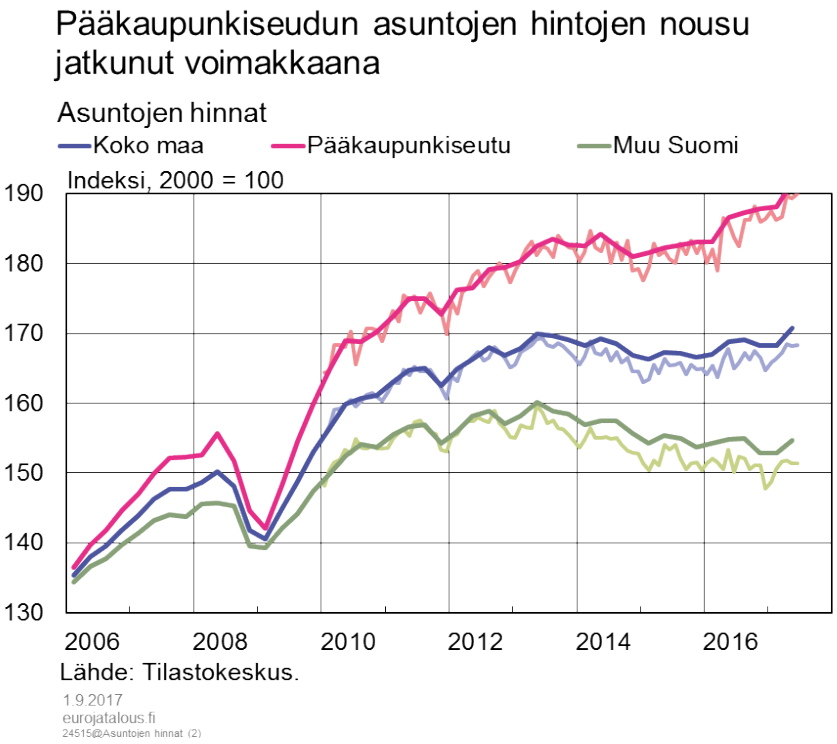

Inflaatiopaineet loppuvuodelle ovat kaiken kaikkiaan vähäiset. Kuluttajien lyhyen aikavälin inflaatio-odotukset ovat pysytelleet matalina samalla, kun vaimea kustannus- ja ansiotason kehitys vuonna 2017 hidastaa inflaatiopaineita myös loppuvuonna. Myös raaka-öljyn hinnan uskotaan pysyttelevän vakaana.

Asunnot kallistuneet pääkaupunkiseudulla

Asuntojen hintojen nousu on kiihtynyt alkuvuonna etenkin pääkaupunkiseudulla. Muualla maassa ja erityisesti maaseudulla kasvukeskusten ulkopuolella hinnat ovat viime vuosina jopa laskeneet. Pääkaupunkiseudun vilkas asuntojen kysyntä ja tonttien niukka tarjonta ovat pitäneet asuntojen hintakehityksen muuta maata nopeampana. Toisaalta uusien asuntojen tuleminen markkinoille tämän ja ensi vuoden aikana vaimentaa asuntojen hintojen nousua myös pääkaupunkiseudulla.

Kuvio 10.

Julkisen talouden ongelmat rakenteellisia

Talouden vahvistuminen vuonna 2016 paransi julkisyhteisöjen rahoitusasemaa ja velkasuhdetta. Vuonna 2016 julkisyhteisöjen rahoitusasema oli 1,8 prosenttia alijäämäinen suhteessa BKT:hen ja siten alempi kuin EU:n finanssipolitiikan sääntöjen edellyttämä 3 prosentin viitearvo. Valtion osalta tilanne on kuitenkin heikompi alijäämän ollessa 2,8 %. Julkisyhteisöjen tulot kasvoivat ennakoitua nopeammin, mutta myös menot olivat hieman suurempia. Bruttokansantuotteen arvon kasvun myötä julkisyhteisöjen sulautettu velkasuhde oli noin 0,5 prosenttiyksikköä alempi kuin vuonna 2015. Vaikka velkasuhteen paraneminen aiheutuukin pitkälle BKT:n arvon kasvusta, periaatteellisesti sillä on kuitenkin suurempi merkitys, sillä velkasuhde kääntyi ensimmäisen kerran selvään laskuun lähes 10 vuoden nopean yhtäjaksoisen kasvun jälkeen.

Määrällisesti julkisyhteisöjen velka kasvaa edelleen nopeasti, joskin velkaantuminen on hidastumassa. Uutta velkaa otetaan edelleen tänä vuonna ja valtiontalouden alijäämä pysyttelee suurena. Taloustilanteen merkittävä paraneminen lisää julkisyhteisöjen tuloja, mikä parantaa hieman tilannetta. Rakenteellisten menojen jääminen korkealle tasolle pitää kuitenkin kokonaismenot suurempina kuin tulot myös lähivuosina. Eläkkeelle siirtyvien määrä on edelleen runsasta ja eläkemenojen kasvu nopeaa.

Hallitus julkaisi talousarvioesityksen vuodelle 2018. Esityksen loppusumma on 55,7 mrd. euroa,

mikä on 100 milj. vähemmän kuin mitä vuodelle 2017 oli budjetoitu.

Kaiken kaikkiaan esitys noudattelee hallitusohjelman suuntalinjoja, eikä sisällä merkittäviä uusia toimia. Kilpailukykysopimuksen mukainen sosiaaliturvamaksujen korotus kompensoidaan ansiotuloverotusta keventämällä. Myös välillisiä veroja hieman nostetaan. Esityksessä valtionvelan määrä edelleen kasvaa vaikka velkaa on tarkoitus ottaa vähemmän kuin aikaisempina vuosina. Työllisyysasteen nosto hallituksen tavoittelemalle 72 prosentin tasolle tuskin onnistuu ilman lisätoimia ja työllistävää ja ennustettua nopeampaa kasvua.

Asiasanat

investoinnit, lainakanta, talouskasvu, tuotanto, velkaantuminen